

บันทึกการตอบข้อหารือกรมอนามัย
เรื่อง การกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการกำจัดมูลฝอยในข้อบัญญัติท้องถิ่น
กรณีที่ราชการส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการกำจัดมูลฝอยในเขตพื้นที่ของตนเองได้
โดยใช้บริการกำจัดมูลฝอยจากราชการส่วนท้องถิ่นอื่นแทน

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ได้มีหนังสือเพื่อขอหารือเกี่ยวกับการจัดทำข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง การจัดการขยะมูลฝอยทั่วไป การจัดการสิ่งปฏิกูล และการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้วยจังหวัดขอหารือการจัดทำข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ประเด็นการกำหนดค่าธรรมเนียมตามข้อ ๔ (๔) ถึง (๖) ของกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย พ.ศ. ๒๕๕๕

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด จึงขอหารือว่า องค์การบริหารส่วนตำบล จะกำหนดค่าธรรมเนียมตามข้อ ๔ (๔) ถึง (๖) ของกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้งและการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย พ.ศ. ๒๕๕๕ ไว้ในร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง การจัดการมูลฝอยทั่วไป พ.ศ. ได้หรือไม่

ข้อเท็จจริง

องค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการให้บริการเก็บ ขนมูลฝอย โดยอาศัยอำนาจตามข้อบังคับตำบล เรื่อง การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูลและสิ่งเปรอะเปื้อน พ.ศ. ๒๕๓๙ โดยได้ดำเนินการเก็บ ขน มูลฝอยจากครัวเรือนของประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล แล้วนำมูลฝอยดังกล่าวไปทำการกำจัดที่บ่อกำจัดมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูล โดยองค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูลจะดำเนินการคัดแยกและทำการกำจัดมูลฝอยดังกล่าวต่อไป ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลได้ชำระค่าธรรมเนียมในการกำจัดมูลฝอยให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูลเป็นเงินจำนวน ๓๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน ในปัจจุบัน องค์การบริหารส่วนตำบลจะดำเนินการปรับปรุงข้อบัญญัติท้องถิ่น แต่เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถดำเนินการกำจัดมูลฝอยในเขตพื้นที่ของตนเองได้ กรณีนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการกำจัดมูลฝอยกับประชาชนผู้รับบริการ ตามข้อ ๔ (๔) ๔ (๕) และ ๔ (๖) ตามกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้ง และการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยกำหนดไว้ในข้อบัญญัติท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง การจัดการมูลฝอยทั่วไป การจัดการสิ่งปฏิกูล และการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ ได้หรือไม่

(๑) ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๑. พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

ตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ หมวด ๓ การจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย มาตรา ๒๐^๒ กำหนดว่า เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขนและกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นได้ ดังนี้

^๑ ส่งพร้อมหนังสือ ที่ สธ ๐๙๔๕.๐๔/๒๑๐๕ ลงวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒ ซึ่งกรมอนามัยมีถึงนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด

^๒ มาตรา ๒๐ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและการจัดระเบียบในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ให้ราชการส่วนท้องถิ่นมีอำนาจออกข้อบัญญัติท้องถิ่นดังต่อไปนี้

(๑) ห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(๒) กำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามที่หรือทางสาธารณะและสถานที่เอกชน

(๑) เรื่องการห้ามการถ่าย เท ทิ้ง หรือทำให้มีขึ้นในที่หรือทางสาธารณะซึ่งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย นอกจากในที่ที่ราชการส่วนท้องถิ่นจัดไว้ให้

(๒) เรื่องการกำหนดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูล (ซึ่งหมายถึงส้วมหรืออาจหมายถึงทางระบายน้ำ ทิ้ง หรือน้ำเสีย หรือบ่อดักไขมัน) หรือที่รองรับมูลฝอย (หมายถึง ถังขยะ ที่รวบรวมขยะ) สำหรับที่หรือทางสาธารณะ และสถานที่เอกชน ซึ่งครอบคลุมถึงคุณลักษณะของที่รองรับสิ่งปฏิกูลมูลฝอยได้ด้วย เช่น ส้วม ที่ถูกสุขลักษณะตามกฎหมายกระทรวงกำหนดส้วมที่ต้องด้วยสุขลักษณะในร้านจำหน่ายอาหาร และหรือเครื่องต้ม และสถานบริการการจำหน่ายน้ำมันเชื้อเพลิงหรือก๊าซสำหรับยานพาหนะ พ.ศ. ๒๕๕๕ ออกตามความในพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕

(๓) เรื่องการกำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยที่ถูกสุขลักษณะ สำหรับเจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ กรณีของอาคารชุด ที่พักอาศัย แฟลต อะพาร์ตเมนต์ หรือโรงเรียน สถาบัน โรงงาน สถานประกอบการ เป็นต้น ซึ่งอาจมีวิธีการที่แตกต่างกัน

(๔) เรื่องการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่น ที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ซึ่งต้องกำหนดในอัตราที่เหมาะสมกับสภาพทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น และต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้ง และการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่ออกตามความในพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

ข้อสังเกต ตามมาตรา ๒๐ (๔) และ (๕) ปรากฏว่า กฎหมายให้อำนาจแก่ราชการส่วนท้องถิ่น เก็บค่าธรรมเนียมการให้บริการ การเก็บ ขน และกำจัด และต้องไม่เกินอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง แต่สำหรับกรณีค่าบริการสำหรับเอกชนที่ทำเป็นธุรกิจสามารถเก็บค่าบริการการเก็บ ขน และกำจัด ซึ่งอาจเกินกว่าอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงได้ ดังนั้น สิ่งที่ราชการส่วนท้องถิ่นต้องคำนึงถึงในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเกี่ยวกับอัตราสูงสุดที่เอกชนจะเรียกเก็บได้ ก็คือ อัตรานั้นต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชนจนเกินสมควร

(๕) เรื่องอื่นใดที่จำเป็นต้องกำหนด เพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ ซึ่งเป็นเรื่องที่กฎหมายเปิดกว้างไว้ให้เป็นอำนาจของราชการส่วนท้องถิ่น แต่ต้องมีเหตุผลความจำเป็นตามหลักวิชาการ

(๒) ความเห็นในประเด็นข้อหารือ

ข้อหารือ : องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการกำจัดมูลฝอยกับประชาชนผู้รับบริการ ตามข้อ ๔ (๔) ๔ (๕) และ ๔ (๖) ตามกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมการออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้ง และการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. ๒๕๕๙ โดยกำหนดไว้ในข้อบัญญัติท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบล เรื่อง การจัดการมูลฝอยทั่วไป การจัดการสิ่งปฏิกูล และการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ ได้หรือไม่

(๓) กำหนดวิธีการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยหรือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารหรือสถานที่ใด ๆ ปฏิบัติให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามสภาพหรือลักษณะการใช้อาคารหรือสถานที่นั้น ๆ

(๔) กำหนดอัตราค่าธรรมเนียมในการให้บริการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือบุคคลอื่นที่ราชการส่วนท้องถิ่นมอบให้ดำเนินการแทน ในการเก็บ ขน หรือกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย ไม่เกินอัตราที่กำหนดในกฎกระทรวง ทั้งนี้ การจะกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยราชการส่วนท้องถิ่นนั้นจะต้องดำเนินการให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

(๕) กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเก็บ ขน และกำจัดสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย เพื่อให้ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ ปฏิบัติ ตลอดจนกำหนดอัตราค่าบริการขึ้นสูงตามลักษณะการให้บริการที่ผู้รับใบอนุญาตตามมาตรา ๑๙ จะพึงเรียกเก็บได้

(๖) กำหนดการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้ถูกต้องด้วยสุขลักษณะ

ความเห็น : จากข้อเท็จจริงข้างต้น องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการเก็บ ขน มูลฝอย จากครัวเรือนในเขตพื้นที่ของตนเอง และดำเนินการขนมูลฝอยดังกล่าวนำไปทำการกำจัดที่บ่อกำจัดมูลฝอย ขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายมูล ซึ่งได้ชำระค่าธรรมเนียมในการกำจัดมูลฝอยให้กับองค์การบริหารส่วนตำบล ทรายมูลเป็นจำนวนเงิน ๓๐,๐๐๐ บาทต่อเดือน ทำให้มีภาระค่าใช้จ่ายในการกำจัดมูลฝอยที่เกิดขึ้น ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นการดำเนินการจัดการมูลฝอยโดยเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา ๑๘ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถกำหนด อัตราค่าธรรมเนียมในการกำจัดมูลฝอย ตามข้อ ๔ (๔) ๔ (๕) และ ๔ (๖) ตามกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียม การออกใบอนุญาต หนังสือรับรองการแจ้ง และการให้บริการในการจัดการสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอย พ.ศ. ๒๕๕๙ ได้

ทั้งนี้ การออกข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งปฏิกูลและมูลฝอยทั่วไปนั้น ให้ราชการ ส่วนท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่นให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบ เรียบร้อยของบ้านเมือง พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมทั้งหลักเกณฑ์ในกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องด้วย ซึ่งข้อบัญญัติท้องถิ่นจะต้องไม่ขัดหรือแย้ง กับกฎกระทรวง เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นหรือเหตุผลพิเศษ ข้อบัญญัติท้องถิ่นที่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงนั้น จะต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสาธารณสุขและได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ตามมาตรา ๗ จากนั้น เมื่อดำเนินการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นเรียบร้อยแล้วให้ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและ ผู้ประกอบการทราบและถือปฏิบัติต่อไป

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในขั้นตอนการปรับปรุงหรือแก้ไขเพิ่มเติมข้อบัญญัติท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องในการกำหนด ค่าธรรมเนียมในการจัดการมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นควรจัดให้มีการรับฟังความเห็นของประชาชนหรือผู้ที่มี ส่วนได้ส่วนเสียเพื่อเป็นการชี้แจงทำความเข้าใจถึงเหตุผลความจำเป็นในการกำหนดค่าธรรมเนียมในการให้บริการ จัดการมูลฝอยในเขตพื้นที่ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

กรมอนามัย

ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข

๑๔ มีนาคม ๒๕๖๒

หมายเหตุ : ท่านสามารถศึกษาแนวทางการตอบข้อหารือในประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายว่าด้วย การสาธารณสุข ได้ที่เว็บไซต์ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข หรือสแกนได้ที่คิวอาร์โค้ดนี้

